

שופתי ה' ^{גליון}

מטרתנו: להאיר ענין מבקשי ה', לסייע ליבנם בעסקן פנימיית תורת החסידות במושגת רבינו הבעל שם טוב ותלמידיו הקדושים ולדעת את המעשה אשר יעשו לקיים מצוות ה' באופן הראוי ובכונה נכונה

חן החסידות

ביאור מאמר אחד מספרי חסידות עם הקדמות וכללים מספרי שפתי חן, וביאור משולב

ספר השבוע:

אוהב ישראל (ד"ה או יאמר ויגש אליו)

חן השבוע

מאמר התבוננות בענין הפרשה והזמן

בוחה של מקיף

כ"ב שנים של צער ויגון עברו על ראש האי סבא קדישא יעקב אבינו כשנאבד לו בנו היקר החביב לו מכל בניו בלי שום מבוא להשיגו, הרוח הקודש נסתם ממנו מגודל הצער ואינו יכול להנחם, וכל אורך זה הזמן לא פסק אפילו יום אחד מלהתאבל, לבכות ולבקש שיזכה עוד לראות את בנו בחיים חיותו, והנה פתאום ותחי רוח יעקב בשמעו שאכן עוד יוסף חי וְכִי הוּא מִשֵׁל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם, כשהבחין יעקב אבינו שנכונים הדברים התחיל תיכף למהר ליסע אליו באמרו אֲלֶכָה וְאֶרְאֶנּוּ פְּנֵי אָמוֹתַי, ואכן סידרו תיכף את כל הנסיעה ובמוקדם האפשר כבר היו על הדרך, ונסעו לקראת ארץ מצרים להתראות עם יוסף הצדיק.

יוסף הצדיק עם שני בניו מנשה ואפרים עם מחנה גדול של משרתי המלוכה נסעו ממצרים לקבל פני קדשו, ואכן נפגשו שני המחנות סמוך אל ארץ מצרים, ואז הגיע הזמן המאושר די גליקליכע מינוט שעליה השתוקק יעקב אבינו כ"ב שנים, יוסף הצדיק מתקדם ופוסע בראש המחנה והולך ישר מול אביו הזקן וַיֵּרָא אֱלֵינוּ, וַיִּפֹּל עַל צַוְאָרָיו, יוסף הצדיק מתראה אל אביו ונפול על צווארי אביו בגעגועין נוראים שאין לתאר ולספר כלל, אך כאן מתרחש איזה חידוש, יעקב אבינו אינו מתפעל ואינו מתרגש, הוא מקבל עליו עול מלכות שמים כאילו לא אירע עתה כלום, והנה אין עוברים איזה רגעים עד שענין יעקב מתחילין להוריד דמעות מתוך בכיה מרה, ולא בכיות של שמחה, רק וַיִּבֶן עַל צַוְאָרָיו עוֹד יעקב אבינו אינו פוסק מלמכות כמו כל כ"ב שנה, הכל מתפלאים מה זה הבכיה? האם לא בכה די והותר באלו כ"ב שנים? עתה הזמן לשמוח, לא עברו איזה מינוטן עד שיעקב אבינו הרגיע עצמו 'קצת' מבכיותו הגדולה עד שכבר היה יכול לפתוח את פיו ולדבר איזה דיבורים, ומה אמר, וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף אָמוֹתָה הִפְעַם, אני רוצה למות, טוב מותי מחי.

והקשה מרן החתם סופר ז"ל, למה הביע את הרגשותיו הקדושות אל בנו החביב בכיה ובדברי קללה, אדרבה, היה לו לומר דברי ברכה בשמחה רבה שמעתה יזכו לחיות ביחד באהבה וריעות, ומתוך תירוץ נורא מאוד, הוא מביא דברי הרמב"ן הקדוש שיוסף הצדיק היה מלובש כמו מלכי מצרים עם כובע גבוה א מצר'שן קאלפיק, וגם מסך קטן שכיסה את פניו קצת [כי לא כל אנשי מצרים היה להם ה'זכיה' לראות פני מלכם בבהירות, ולפי דיעה אחת היתה זאת הסיבה שאחיו לא הכירוהו], וכאשר התקרב יוסף

הקדמות וכללים

(א) ירידת השפע: בכל רגע ורגע נשפע ויורד מן האין סוף ב"ה חיות לכל הנבראים, על ידי התלבשותם בתוך העשר ספירות עליזות, שהם: כתר חכמה בינה, חסד גבורה תפארת, נצח הוד יסוד מלכות. (1) ואלו העשר ספירות מתחלקים באופן כללי לארבעה, ומרומזים בד' אותיות שם הוי"ה, כזה: 'ו - חכמה, ה' - בינה, ו' - תפארת [שבתוכו מתחברים כל ששה ספירות חג"ת נה"י], ה' - מלכות. (2)

(ב) מוחין ומדות: באופן כללי נחלקים העשר ספירות לשתיים: מוחין ומדות, [א] חכמה בינה (י' ה' שבשם הוי"ה) נקראים 'מוחין'. [ב] תפארת ומלכות (ו' ה' שבשם הוי"ה) נקראים 'מדות'. (3) ועיקר הנהגת עולם הזה הוא על ידי אותיות ו-ה שבשם הוי"ה [הם יחוד קוב"ה (תפארת - ו) ושכינתיה (מלכות - ה)], האות ו' (תפארת) לוקח כל השפע מאותיות י-ה (חכמה ובינה) ומשפיע אותם על ידי היסוד לאות ה' תתאה (מלכות), שמקבלת השפע ומחלקת לכל הנבראים התחתונים. (4)

(ג) ספירת הדעת: בין המוחין והמדות באמצעה, ישנה בחינה הנקרא דעת, שהיא אינה ספירה בפני עצמה, רק תפקידה לאסוף הארת המוחין ולהשפיעם אל תוך המדות, ובוה נמצאו מתקשרים המוחין והמדות, בכדי שיתנהגו המדות על פי המוחין. (5)

(ד) תרין עיטרין דדעת: כיון שתפקיד הדעת הוא להכריע ולאסוף בתוכה הארת חכמה ובינה, לכן נמצאים בה שני כוחות: עיטרא [- צד] דחסדים ועיטרא דגבורות, [א] עיטרא דחסדים הוא הארת החכמה העומד בימין ונוטה לחסד, [ב] עיטרא דגבורות הוא הארת הבינה העומדת בשמאל ונוטה לגבורה, ששניהם מאירים בתוך הדעת. (6)

(ה) ה' חסדים ה' גבורות: כיון שתפקיד הדעת הוא להמשיך הארת המוחין אל תוך המדות, לכן מתחלקים כל אחד מאלו תרין עיטרין לחמשה חלקים, בעיטרא דחסדים ישנם ה' חסדים המתפשטים למטה בחמשה ספירות אלו: חסד,

גבורה, תפארת, נצח, הוד, ואחר כך מתכללים כולם ביסוד המשפיע הכל ביחד אל תוך המלכות. וכן הוא בעיטרא דגבורות ששם נמצאים ה' גבורות המתפשטים למטה, באופן הנוכח. (7)

(1) המתקת הדינים בשורשם: אם מעשי התחתונים אינם כראוי חס ושלום, אזי מתגברים הגבורות שנתפשטו בתוך המדות, וגורם שיבואו חס ושלום דינים בעולם, ואז העצה לעשות המתקת הדינים בשורשם, באופן שמחזירים ומעלים כל הגבורות שנתפשטו למטה בהמדות לשורשם בדעת, ושם מתמתקים, כי כאשר מתברר בכח הדעת שגם הגבורות הם לתכלית הטוב והרחמים, ואינם אלא להפחיד הבריות וליישר עקמימיות שבלבם, אבל לא חס ושלום לאבד ולהשחית את העולם, על ידי זה מתחברים הגבורות עם החסדים, עד שמתפככים הגבורות להיות רחמים ונמתקים, וחוזרים ומתפשטים עוד הפעם למטה בהמדות באופן מיתוק. (8)

(2) שם הדעת: בכל ספירה וספירה מאיר שם אחד משמותיו הקדושים 'תברך, והשם המאיר ב'דעת' הוא אהו"ה, ונקרא 'גושפנקא [-חותם] דחתים ביה קוב"ה שמיא (תפארת) וארעא (מלכות)', כי כדי שהמדות יתנהגו ויפעלו כראוי על פי הוראות המוחין, הם צריכין לקבל ממח הדעת חותם על חסדים וגבורות. - עיקר הארת החסדים הם לצורך חותם התפארת (הנקרא שמים(9)), ועיקר הארת הגבורות הם לצורך חותם המלכות (הנקרא ארץ). (10)

(3) יסוד עולה עד הדעת: האופן איך לעלות ולהחזיר כל הגבורות לשרשם שבדעת, הוא על ידי ספירת יסוד, שבכוחו לעלות עד הדעת, כי העשר ספירות נסדרים בדרך קוין, קו ימין חח"ן (חכמה, חסד, נצח), קו שמאל בג"ה (בינה, גבורה, הוד), קו אמצעי דת"י (דעת, תפארת, יסוד), וכיון שיסוד הוא בסוף קו האמצעי בכוחו לעלות עד ראש הקו שהוא הדעת, וממשרי אחזה אלוקי שממח האדם ששם הדעת מתחיל חוט השדרה שיש בו י"ח חוליות ומסתיים במדת היסוד, ונמצא שהיסוד קשור לבחינת הדעת. (11)

חן המקור

א. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ה. ב. ספירת כתר הוא ביחד עם חכמה ומרומז בקוצו של יוד, כמבואר כל זה בשפתי חן הכללי הקדמה ח, ודעת אינה 'ספירה' כמבואר כאן אות ג'. ג. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ו עמ' צג. ד. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ז עמ' צט-ק. ושם בהקדמה כ עמ' תפ. ה. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה יא. ו. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה יב עמוד רכז-רכה. ז. מבואר בשפתי חן הקדמה כא עמוד שצג-שצד ושם באות כח. ח. מבואר בשפתי חן הקדמה כב עמוד תז-תה. ט. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ז עמוד קלב. י. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה כה עמוד תעג-תעו. יא. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ז עמוד קמו-קמו.

הקדמה

ספר סידורו של שבת (שורש הראשון ענף א - עלה ו')

מיכאל בדרום וגבריאל בצפון:

ונרמו העבודה בשמו, ואי אפשר לו לעשות שום עבודה אחרת, ולכן מלאך מיכאל עבודתו מדת החסד ונקרא בשם 'מיכאל' מלשון 'מים', כי יסוד המים הם משורש מדת החסד (כמבואר בשפתי חן הכללי הקדמה יג), ולכן תפקידו הוא רק בצד דרום שהוא חסד (ענין בשפתי חן לסוכות, הקדמה ו גבי נענועים), וכן מלאך גבריאל עבודתו מדת גבורה ונקרא בשם 'גבריאל' מלשון גבורה, ולכן תפקידו הוא רק בצד צפון שהוא גבורה.

איתערותא דלתתא בקבלת התורה:

קודם קבלת התורה נמשך כמה ימים, שבהם שלח השי"ת את משה בחירו אל בני ישראל עם כמה שליחות מהתם להכא לשאלם אם המה מוכנים באמת לקבל התורה הקדושה, עד שאמרנו נעשה ונשמע, כי אלו הדיבורים שנאמרו בהשתוקקות וכיסופין לשמוע את דברי ה', היו ה'איתערותא דלתתא' אל קבלת התורה עם התיר"ג מצוות, כיון שאי אפשר לקבל התורה בלי העלאת מ"ן היינו איתערותא דלתתא, והוא העלאת רצון ואהבה, להראות להשי"ת שרצונם באמת לקבל את התורה בחשק ורצון נפלא, מה שאין כן מצות שבת קודש ניתנה מקודם כאמרם ז"ל שבת במרה נצטוו, כי על יום השבת לא הוצרך לעשות איתערותא כמבואר לעיל, לכן לא היה צריך להמתין כלל, והקדים נתינתה ברגע הראשון שהיו בני ישראל מוכנים לזה.

כאשר הצדיק מתעצם באיזה מצוה נעשה מרכבה לזו המצוה, ולדוגמא, אברהם אבינו הרבה לעשות חסד לכל עוברים ושבים ונתן להם לאכול ולשתות וכו', וכן השפיע והרבה דעת לכל באי עולם שיכירו וידעו כל יושבי תבל שיש מנהיג לכירה, עד שנעשה מרכבה אל מדת החסד, וכמו כן יצחק אבינו עבד את ה' בעבודת ה' זו תפלה בגבורה נפלאה במסירות נפש עד שנעשה מרכבה אל מדת הגבורה, וכן יעקב אבינו אל מדת תפארת, והגם שכל אחד מהם בודאי היה יכול לעשות וגם עשה כל המעשים המוטלים עליו והשתמש בכל המדות לעבודת ה', כמו שמצינו שאברהם אבינו השתמש במדת הגבורה בנסיון העקידה, אבל עיקר פעולתו היתה מדת החסד. [וכמבואר בספרים שכשהלכו אל העקידה (בראשית כב ז) וַיֹּאמְרוּ יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמְרוּ אָבִי, וַיֹּאמֶר הֲגַנְי בְנִי, הֲיִינוּ שְׂאֵמֵר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם אָבִי, הֲלֹא אֲנִי מְרַכְבֶּה אֶל מִדַּת הַחֶסֶד וְאֵיךְ תוּכַל לְקַיֵּם מִצְוֹה זו, עַל זֶה עָנָה אַבְרָהָם וְאָמַר הֲגַנְי בְנִי כַעַת אֲנִי מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִדַּתְךָ הֲיִינוּ גְבוּרָה, כְּדִי לְקַיֵּם מִצְוֹת ה'].

לא כן הענין אצל מלאכים, כי כל מלאך יש לו עבודה מיוחדת שבעבורה נברא,

חן החסידות

המשך מעמוד א'

אוהב ישראל (ד"ה או יאמר ויש אליי)

ביאור משולב

המתקת הדינים על ידי כח ה'דעת'

תוכן הענין: כשראה יהודה ששודרים עליו דינים רצה לעשות 'המתקת הדינים' על ידי חזרת הדינים להדעת באמצעות מדת ה'יסוד' העולה עד הדעת

מספרו כ"ו, ואם תחשוב גם המילוי של אות כ"ף שהוא פ', ומילוי של אות ו"ו שהוא ו', עולה המילוי פ"ו כמספר 'אלהי"ם', וזהו מורה גם כן סוד המתקת הדינים, כי כ"ו ממילואו (כזה: כף וו), עולה מנין 'הוי"ה אלהי"ם' צללו, המורה על הכנעת שם אלוקים שהוא דין, תחת שליטת וממשלת שם הוי"ה שהוא רחמים.

והנה יוסף הצדיק הוא צנינת אות ו', כאמור למעלה שאות ו' הוא סוד 'יסוד צדיק', ו'יהודה' הוא צנינת 'המלוכה' הקדושה, סוד ה' אחרונה, והנה הגם שיהודה לא ידע עדיין שהוא יוסף, עם כל זה לרוב טהרתו וקדושתו רוח ה' דיבר בו ורוח הקדוש שורה עליו, ורצה להמתק הדינים מעליו על ידי שם הדעת הקדוש 'הוי"ה' שמספרו 'עוב' כמזוה בראשי מיצות של ו'יגש ח'ליו ו'הזקה, ועל כן תמייד ונתקשר יהודה שהוא 'ספירת מלכות' עם יוסף הצדיק שהוא 'ספירת יסוד' [וזוהו גם כן סוד 'הגשת הנמטה' על המונח לכוונה זו לעורר היחוד למעלה בין 'יסוד ומלכות', שמוזה ראה שמילת 'הגשה' מורה על יחוד], ו'יאמר צ'י ח'ליו היינו תמייד ותתקשר עמי (ופירוש 'אדני' חול מלשון אדון ושר), ועל ידי התקשרותו עם יוסף הצדיק היה היכולת צידו לעלות עד ה'דעת' ולהמשיך מ'מחממה וצנינה' שהם סוד י-ה המאירים ב'דעת', על ידי האות ו' [יסוד], ולהשפיע לאות ה' אחרונה סוד שם הקדוש 'לני' צנינת ומדת יהודה כי שם אדני" מורה בכל מקום על 'ספירת מלכות', וזהו גם כן פירוש צ'י ח'ליו (לכומר שאפשר לפרש תיבת אדני" גם קודש, כי הוא השם המאיר במלכות שהוא מדתו של יהודה).

וכיון שתכלית הגשת יהודה אל יוסף בכאן היה להמתק הגבורות, לזה גם כן עולה הראשי מיצות מספר כ"ו, לרמוז שיהודה ייחד וקשר שם הוי"ה הקדוש עם השם אלהים, בכדי להמתק הדינים מעליו, וכאשר נמצאה, והמשכיל יבין כל זה כי עמוק הוא.

ה'דין' ביחד, הוא גורם המתקת הדינים על ידי שמתחבר עם ה'חסד' ונעשה 'רחמים' לרחם על כל מעשיו, ואפילו מי שראוי לעונש לא יענש בתוקף הדין.

אך על ידי מה יוכל לבוא לצנינת דעת עליו, על ידי צנינת 'צדיק מי עלמין' זה 'ספירת יסוד' הנקרא 'צדיק', ועבודתו הוא לקשר כח היסוד עם הדעת על ידי י"ח חוליות שבשדרה המתחלת בדעת ומסתיימת ביסוד, וכדמבאר ואזיל: כי תמיד הצדיק [-ספירת יסוד] מייחד ומקשר את עצמו על ידי חוליות שצדורה צקוד 'מי עלמין', ועולה עד ה'דעת', ומקבל הטיפי מוחין הארת ה'חכמה בינה' המאירים בה'דעת', והיסוד מוליך ומציא השפע טובה וכל טיבו וקדו אל ה'כנסת ישראל' לעילא ספירת מלכות, ותתא נשמות ישראל שיצאו מספירת מלכות.

וזהו צקוד אותיות ו-ה שבשם הוי"ה, כי אות ו' הוא צנינת 'צדיק מי עלמין' [-יסוד], יען היותו הצנינור המקבץ כל השפע של הששה מדות להשפיעם אל המלכות, וה' אחרונה הוא צקוד המלוכה הקדושה [-מלכות], והאות ו' [-יסוד] עולה עד ה'דעת' ומקבלת השפע וכל צרכאין ענין מאותיות י-ה דלנין 'מחממה וצנינה' תרין ריעין דלל מתפרשין המאירין ב'דעת', ומשפיע אותם לאות ה' אחרונה [-מלכות].

[כאן נטה רבינו לענין צדדי הנוגע לשבת, והשמטנוהו שלא להכביד על הקורא]

והנה יש להקדים עוד הקדמה אחת: השם הקדוש הוי"ה

[ו'יגש ח'ליו ו'הזקה ו'יאמר צ'י ח'ליו (מד יח)].

או יאמר ו'יגש ח'ליו ו'הזקה ראשי מיצות גימטריא 'עוב', והיה מנין שם הקדוש 'אהו"ה', היוצא מפסוק (בראשית א א) מראשי מיצות של ח'ת ה'שמיים ו'ח'ת ה'ארץ, דליוהו 'גושפנקא דמלכא, דזה חמיס קוב"ה שמיא ו'ארעא', והוא שם ה'דעת' עליון הקדוש, שמשם יוצאים חמשה חסדים וחמשה גבורות, וזהו ח'ת ה'שמיים ו'ח'ת ה'ארץ, כי 'שמיים' שהוא תפארת נקראים צנינת 'חסד' שהחותם שלו נעשה על ידי ה' חסדים המתפשטים בתוכם, ו'ארץ' שהיא מלכות נקראת צנינת 'גבורה' שחותם שלה נעשה על ידי ה' גבורות הניתנות לה.

וראשי מיצות של ו'יגש ח'ליו ו'הזקה ו'יאמר צ'י ח'ליו, עולה מנין שם הקדוש הוי"ה צרוך הוא וצרוך שמו, ויש להבין על מה ולמה צא הרמז כאן צראשי מיצות אלו לרמוז על שני שמות הקדושים הללו.

ויש לומר, דהנה יהודה ראה שהוא צעם צרה והדינים שורים עליו, ורצה לנתקן צשורשם, וסוד המתקת הדינים הוא על ידי 'דעת' עליון הקדוש, וכמו שכתב (משלי כד ז) וּבְדַעַת טְקָדִים יִפְלְאוּ 'חדרים' היינו השבע 'מדות' שכל אחת נקראת חדר המתמלא מהארת ה'דעת', ותיבת 'חדר' רומז גם כן על המתקת הדינים, כמו שאמרנו קדמונינו ז"ל כי מלת 'חדר' נוטריקון ח'סד ד'ין ר'חמים, כי על ידי הדעת שמאסף בתוכו כח ה'חסד' וכח

ביאור משולב

תוכן הענין:

- (א) דמיון שבת אל מעשה בראשית, (ב) המלאכים נבראו ביום שני להודיע שה' בעצמו עשה את האיתערותא,
- (ג) הטעם שמצות שבת נצטוו עוד במרה, (ד) האיתערותא דלתתא קודם קבלת התורה.

עלה ו

ואפשר לדייק עוד במה שמרמז הקב"ה את המעלה זו שראשית אתערותא לבריאת העולם נעשה מניה וביה היינו מהשי"ת בעצמו, כיון שהוצרך להיות איתערותא קודם הבריאה, כמלת 'בראשית ברא', כלומר ללמוד אותנו דבר נוסף, שאף בתוך הראשית היה בריאה, ואיזה בריאה ניתוסף אז חוץ מבריאת העולם, הוא שעשה השי"ת בעצמו אתערותא מניה וביה, כאשר בארנו, ולזה מוטעם יותר להזכיר ולרמז שם 'שבת' כמלת 'בראשית' על דרך המבואר לרמז שעוד בראשית וקודם הבריאה היתה בריאה אחרת, היא האיתערותא דלתתא שעשה השי"ת כביכול

עלה ז

ועל זה אנו אומרים בקידוש היום שהשבת הוא זכרון למעשה בראשית, על שם ההשתוות שהשוו שבת ומעשה בראשית זה לזה, להיות מעשה שבת כדוגמת הבריאה, שגם השבת נעשה בלי אתערותא מתחתונים.

עלה ח

ועל ענין הזה כיוונו חכמינו וזכרונם לברכה (מדרש רבה שם) במה שאמרו, הכל מודים שלא נברא ביום הראשון של בריאת העולם כלום [חוץ מאור וחושך], כדי שלא תאמר מיכאל היה מותח (אויסגעצויגן) כדרומו של רקיע, וגבריאל בצפונו וכו'.

הכל סובב על דרך הזה שאמרנו, שלא תאמר אם היה השי"ת בורא ביום ראשון את המלאכים שהבריאה היה על ידי אתערותא דמלאכים שהם סייעו לברוא את העולם, ויוכל להיות שכל אחד נתן אתערותא בדרגתו המיוחד לו, ומביא ראיה ברמז מלשון הפייט מיכאל מימין מהלל, היינו שעל ידי המלאך מיכאל [מלאך החדש] נתעורר מצד ימין במדת החסד שמכונה בשם 'דרום', ונגריאל משמאל ממלל, היינו שעל ידי עבודת

עלה יא

כי הנה נודע הטעם מה ששלח הקב"ה את משה עבדו קודם נתינת התורה אל בני ישראל, ואמר לו (שמות יט ג-ו) כה תאמר לבית יעקב וגו', אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים וגו', עד ואתם תקונו לי ממלכת פהנים וגו' קדוש, הכל היינו כל אלו הדיבורים מאת ה' נסכה זאת כוונה מיוחדת בכדי שכשיתרצו על הקבלה ויענו 'נעשה ונשמע' בהשתוקקות ובאהבה, יוצמח מזה תועלת גדול למעלה, והוא, שיעלה לרצון לפניו השתוקקות להיות נעשה מזה 'אתערותא דלתתא', וזה נצרך שיהיה נעשה תחלה אתערותא מאתנו, להראות להשי"ת אשר רצוננו בכך במאוד ומאוד לשמוע בדבר ה', כדי שאחר כך נשמע בחשק ואהבה בדברו הטוב, ואכן כן היה שאחר שהביעו גודל השתוקקותם באמירת 'נעשה ונשמע' בת קול יצא, ואמר מי גילה לפני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, עושי דברו והדר לשמוע וכו' כמאמר חכמינו ז"ל (שבת פח.), ופירושו שאותו הדבר [היינו כל מצוות התורה] ששומעין אחר כך על הר סיני, הם בתחלה עושין בבחינת אתערותא, כדי שיהיו אחר כך שומעין.

עלה יב

ובדברינו אלה יתפרש היטב המקראי קודש של קבלת התורה הנראה ליתורה כפרשת יתרו, שקודם כתיב (שמות יט ח) וישב משה את דברי העם אל ה', ואחר כך חזר וכתוב (שם ט) הנה אנכי פא אלך בך עבד הענין בעבור ישמע וגו', וגם בך ואמינו לעולם, ונגד משה את דברי העם אל ה', ויש להבין מה היה מגיד באמרו וישב משה את דברי העם, וחוזר ומגיד באמרו ונגד משה את דברי העם, וכאשר נתעוררו חכמינו ז"ל (שם פז.), אכן לפי הנזכר שכל שליחותו של משה היה לתכלית שיהיה איתערותא דלתתא, יבוא על נכון.

מלאך גבריאל [מלאך הגבורה] נתעורר מצד שמאל במדת הגבורה שמכונה בשם 'צפון', ומתארהו במשל שמיכאל מתח את הרקיע מצד ימין וגבריאל משמאל וכך נתקן על מכונו, על בן אמר הכתוב לא בן היה, רק אנכי ה' לבד עשה כל, הן הבריאה בעצמה, וגם הראשית היינו האיתערותא דלתתא ברא אלהים.

עלה ט

וזה ביאור מה שאומרים בתפלת שבת 'המנחיל מנוחה' לעמו ישראל, פירוש שהשי"ת נותן את השבת מתנה לבני ישראל באופן שהוא מנוחה להם היינו שאין צריכין לעשות איתערותא דלתתא, כיון שאין צריך לאתערותם, רק ממילא בא אליהם הקדושה מאת בוראם יתברך שמו, והוא במשל כמו בחינת הירושה שבא לאדם ממילא שלא מצד פעולת מעשה ידיו, והשי"ת הנחיל המנוחה הזאת לעמו ישראל ביום שבת קודש כנוכר.

עלה י

ועם כל דברינו הנזכרים יראה לתת טוב טעם ונכון למבינים, על מה שמצות שבת לא ניתן לישראל בהר סיני כמו כל התורה, רק הקדים נתינתו, ועוד בהיותם במדבר מרה כבר נצטוו על השבת, כמאמר חכמינו ז"ל (סנהדרין נו): על פסוק (דברים ה יב) פאשר צוה ה' אלוקיך, מובא גם ברש"י על התורה על פסוק זה, אמר רב יהודה 'פאשר צוה' במרה, ולכאורה קשה מפני מה לא המתין הוא יתברך לצוותו בעת מתן תורה עם כל שאר המצוות שצוונו, וחויץ מן כל הטעמים שיבוארו בפנים כחיבורנו זה בחסד אל יתברך, גם בדברים אלו יש לתת טעם יפה וברור (כי בשאר מצוות הוצרך להתמתין בנתינתן עד שבני ישראל יעשו איתערותא דלתתא, כמו כל השפעה היורדת מן השמים, מה שאין כן מצוות שבת שניתן באופן של 'מנוחה' שאינה תלויה באיתערותא דידן, לכן לא רצה השי"ת להתמתין, ונתנה בזמן הראשון שהיו בני ישראל מוכשרין לקבלה, כאשר יבואר בהמשך).

